

BOGDÁN LÁSZLÓ

A szirének éneke, avagy öt korsó sör a Golgotában

AZ ELSŐ

korsó előtt, de persze közben is, mindég sűrű, apró kortyokban nyelve az árpalevet – nem a legjobb, nem a legrosszabb, meg lehet inni, meg kell inni, másnapos vagyok, nincsen más – fél szemmel folyton azt figyelem: *kik* is helyezkednek el éppen körülöttem, érintéstávolon túl, hallótávolságon mindenestre belül; ma sem nagy a választék (mikor az?), de már ez sem izgat, aki van, azt kell szeretni vagy nem szeretni, aki hallja, annak kell beszélni, mégis nyugtalanító, ha hiányzik három-négy ismert baráti arc, van viszont három-négy ismeretlen, mint mindég, de nincsen mit tenni, fel kell mérni az esélyeket, és a potenciális hallgatóságra kell szabni a történeteket, nem lehet mindent örökké a körülményekre háritani, állandóan sírni, panaszkodni, nyugtalankodni, az soha nem számít, hogy *sokan* vannak, akkor az nyilván még annyit sem, hogy *kevesen*, a világnak ezen a felén egyesek mindég többen voltak, ami Isten kifogyhatatlan kegyelméből azt is jelentette, hogy mások – mondjuk a kettesek, a hármasok – kevesebben, s azonkívül aki beszél, ki is van szolgáltatva, ha másnak nem, saját hangjának, ötleteinek, szeszélyeinek, hangulatainak, apró örömeinek, senyedő kis düheinek, s akkor még nem is beszéltünk azokról, akik hallgatják és kommentálhatják is; a prófécia a világnak ezen a részén mindég ki volt szolgáltatva a kommentároknak – ezt hangosan is elmondom; a teniszjáték is azzal kezdődik, hogy feldobod a labdát, meglendíted az ütőt és beleütsz, az iménti kuncogás: a háttérzene nem nyugtalanít, nem is nyugtat, minálunk vannak fenyesek, teszed gorombán hozzá, az embernek fia állandóan láthatja maga körül a zizegő reményt, hiszen a remény zöld, minálunk az értelem, folytatod, mindég bajvívó volt, vívott, és baj lett belőle... Sem nevetés, sem ellenvetés, sem kommentár, baljós csend lesz, nem folytatom, sóhajtok, elszánom magam egy újabb kortyra, az persze jó, ha éppen ismerős arcokat szűrhatok ki, mint mostan is, ugye, hiszen Princ, a hegedűs, nyugodok meg, itten van, jelenléte nyert ügy, tizenkettes találat, persze a filharmóniától már régen kirúgták – káderrendezés, leépítések, amúgy is ingázott –, de ez mit sem számít, ő amúgy is gazdag ember, legalább emlékei vannak! Lehet, hogy ezeket sem élte át, csak kitalálta? de mit számít ez is? mostan egy első osztályú – de magát példátlan mohóságtól vezéreltetve osztályon felülinek deklaráló csehóban hegedülheti a vendégek fülébe, hogy „az a szép, az a szép, akinek a szeme kék, akinek a szeme fekete”... Az övé például zöld, mint a macskaké, hunyorgás nélkül, biztatóan néz felém, várja a folytatást; azért mégis jó, hogy itten van, legalább lesz kire cinkosan rákacsintani, ha lecsúszott intellektuel is, de legalább őrzi régen volt, talán igaz sem volt méltóságát, bármikor el tudja mesélni – ahogy most is –, hogyan is volt, amikor Kodály egyszer Aradon brácsajátékát hallgatva – amiben nem is volt erős, mert az ő hangszere a hegedű – könnyekig elérzékenyült, felrohant a pódiumra, és a keblére ölelte őt, aki akkor még surbankó gyermek volt ugyan, de azért mégiscsak neki mondotta Kodály Zoltán mindenki füle hallatára, hogy *fiam*, a hangja elcsuklott, és utána még egyszer, sőt harmadszor is azt mondotta, *fiam, fiam*, és a hangja elcsuklott az ősz mesternek, hát persze

hogy utálták és fúrták a megrekedt vidéki zenészek és vájtfülű sznobok, akikkel szóba sem állt a Mester, nemhogy az előttük álló fényes jövőről nem nyilatkozott, de egyszerűen átnézett őrajtuk, mint az üvegen, észre sem vette őket, de őtőle sokat várt, a nehéz években is biztató tekintetét idézte fel, erőt gyűjtendő, mert az évek jöttek, az évek mentek, és... de innen már senki sem kíváncsi a kirúgott hegedűsre, visszafordul a figyelmük hozzám, aki rezzenéstelen mosollyal bővölöm saját arcom a sör tükrében; már leszállott a hab, minden mulandó, elmúlt a hab, akár az ifjúság, de így sem az igazi, nem olyan, mintha például borban, Küküllő menti leánykában nézegetném szemem körül a szapora ránctavolságokat; elmosódik minden, félhomályba mosódik. Legalább mink művészek tartunk össze, hallom Princ elcsukló hangját; na jó, nézek fel, egy apró, végre maradéktalanul jól is eső korty után örömmel fedezem fel, hogy ma szinte senki sem hiányzik, mindenki itten van, még azok is, akik nem lehetnek itt!... Itten van Juszuf bácsi is, a Textil-drukkerek elsője, a város focirajongóinak koronázatlan királya, felmerülnek előttem híres piros-fehér-zöld lábszárvédői is, amikor az akkor még fiatal és lelkes Juszufot maga Sebes Gusztáv, az aranycapat mesteredzője ajándékozta meg érdemei elismeréséül, s ama mecscset (talán épp az angolokat tömték ki Puskásék) a kispadról szurkolhatta végig. Juszuf néha ide is magával hozza a kissé bizony már megkopott lábszárvédőket, s bárkinek hajlandó felmutatni, akit érdekel. Juszuf jelenléte örömmel tölt el, megmelengeti a helyet a szívem körül, ahogy ő szokta mondani, ha valaki el tudja sorolni az aranycapatot,

hogyan
grosicsbuzánszkylórántlantosbozsikzakariásbudaikocsishidegkutipuskásczibor, és amikor mögöttem a sarokban észreveszem az ideggyógyászt is, végleg megnyugszom: nagyon jó, hogy ő is itten van, nagyobb baj akkor már nem lehet, eszembe jut a földrengés (hetvenhétben) elhangzó intelme, márványba lehetne vésetni, mint általában a szövegeit, de csak csepűtelefonon terjednek, egyszerűen az egyszerű nép ajkán, mint dalaink, spontán módon, erőszak nélkül, hiszen erő és méltóság van bennük: Hatalom! Igyekezzél, mondotta ünnepélyesen kollégájának (akiről kelekótya, szeleverdi haverom, Boticselli Lajos ír regényt, nagyon kíváncsi vagyok, *milyen* lesz, hát *mit* láthat egy ilyen álmodozó, felszínes fickó belőlünk?), igyekezzél, Zsigám, ezt mondotta, itt ültünk akkor is, hát hol ültünk volna, csak hogy sötét volt, mert már elvették a villanyt, vagy a földrengés károsította a transzformátorházakat, nem tudom, mert bevilágítottak a kórház felé szirénázva igyekvő mentőautók reflektorai, igyekezzél, Zsigám, kérlek, menjél, mentsed, ami még menthető, majd holnap jövök én is, és foglalkozni fogok azokkal, akik beleőrültek a kárba! Hát így volt, igaz se volt, ő is itten van, felém biccent a félhomályban, mi van, Bélám?, harsogja, barátja az erénynek és a mókusvizeknek, csak nem törtél le te is, csak nem lettél elnémult erdélyi harang?, ahhoz képest, hogy már régen halott – nem Ausztráliába ment persze, ahogy az emlegetett B. L. jövendölte, de csak elment, és valahol egy távoli, fényes uszodában érte a kikerülhetetlen vég, szívstop, így végzed majd te is! – koccintotta poharát az én poharamhoz B. L., ez a hálátlan fickó, aki annyit köszönhet nekem, nélkülem még mindig a sör előtt inná a töményt és nem fordítva, nem is beszélve egyébről. Azért szép, hogy a doki is eljött. Megborzongok. Hideg van így késő délután a Golgotában, de ez sem baj, mert itten szorongatja decispoharát, félig már áttűnve a mindközönségesen megváltó fénybe Feri is, a város legdrámaibb bolondja, aki tengerész volt, s a kalózok meg a trópusi betegségek elől emigrált a szárazföldre, mindjárt felugrik, két kézfejét jellegzetesen hebrencs módon szorítja nyakához, mintha melegedne, és eldörgi, hogy fel, fel, vitézek, a padlásra, a szent szalonna oltalmára, mennydörög a sonka, csattog a sajt, ez lelkesíti evésre a magyart!, és máris hallom páratlanul élesedő hallásommal az alamuszi megjegyzéseket is, hát figyeljed, komám, azért van füled, hát mi ez, ha nem tiszta *szimbólium*?! Igen, itt vannak mindannyian, szabók és újságírók, borbélyok és tanárok, kőművesek és focisták, alkalmi piások és törzsvendégek. Ez

az, jövök azonnal lendületbe, és meglengetem reménytelenül kiürülő korsómat, ez az, kérném tisztelettel, mindannyian együtt vagyunk, mint az utolsó vacsorán Urunk körül a tizenkét apostol, kezdődhet a purpárlé? Lehet kezdeni, kérem, jön a halk válasz, persze Hugó válaszol, az úriszabó, aki fel-felcseréli a szabóollót és a varrótűt ceruzára, és verseket ír. Mi van, ma mindenki itten van?, dobom fel a labdát újólaj, igen, persze, csapok a homlokomra: a kertben szerda van, a kocsmában is, hát milyen nap is lehetne egy ilyen, mint a mai, reggel a rádióból értesülhettünk, ha pintérdezső van, erről mindég, hogy ma, 1987. november 11-én a Mártonokat köszönhetjük, hát éljenek mind a Mártonok, barátaim, a Mártonok egészségére! Iszunk. Talán két-három Márton-napi legendát is levegőnek lehetne eresztetni, de most iszunk, én már részemről

A MÁSODIK

korsóval a mai délutánon, másnaposságom máris szűnőben, remegésem szűnik, s ha ideges is vagyok, ez már nem az éjszaka elfogyasztott alkohol áldatlan hatása, inkább bűvésze – fellépés előtt. Benső szónoki láz. Körülnézegetek ismételten, ahogy már gyermekkoromban is körülnézegettem mindég, ha léggömbjeinket, sárkányainkat eregettük, igen, innét a tetőről, ahová most egy új lakónegyed épült. (Hát mi ez, ha nem fejlődés?) A domb aljában ottan strázsált a dohánygyár impozáns épülete, sárkányainkat büszkén és messzire világító emeletes ablakai felé irányoztuk, onnét, arról a helyről, ahol mostan a Golgota helyezkedik el a félhomályban, a teremben persze hideg van, november, óne fűtés, melegít a hazaszeretet, az elfogyasztott pia is melegít, aki fázik, menjen haza, én elmondhatom, hogy részemről legalább *ittthon* vacogok a szülőföldemen és nem *idegenben*, mint *mások*; a teraszról jól látszhatnak most is ugyanazok az ablakok, mostan persze a terasz be van zárva, de ha az ablakok felé nézek, ugyanolyan biztatóan világítanak most is, mint akkor, rögtön hallom azt az utánozhatatlan zajt: a sárkány faváza határozottan csapódik neki az ablakoknak, és rögtön utána, mintha felerősített varrógépek berregnének versenyt egymással, csörömpölve hullanak ki a gondozott pázsitra a kivert (vagy bevert?) üvegtáblák, de sokáig ebben a, valljuk be, nem mindennapi látványban sem gyönyörködhetünk, futni kell, menekülni, a főkönyvelő, Snitzer, ez a galád bürokrata kispolgár ugyanis távcsővel figyelte, kik voltak – lehettek – a tettesek, és ha megismert valakit, nem volt apelláta, az egész kárt a szüleivel fizettette meg. Na igen: emlékek! Ötven év távolából is elképesztően élesek a részletek, a dohánybarna függönyöket is látom az ablakokon, és a pázsit is zöld még, zöldebb, mint amilyen a valóságban egyáltalán lehetett... Felnézek. Mindenki magába mélyedve üldögél, poharát fixírozza, szorongatja, nem figyelnek rám, de hiszen hiába is figyelnének, ha hallgatok, mint egy szabadnapos ügyvéd, de miért is hallgatok?!, mostan kellene gyorsan magunk felé kapva a láthatatlan kormányrudakat elsiklani valamerre a történetek végtelen óceánján, most kellene elsütni a régi vicceket, szakállas adomákat, például Márton lúdjáról, hogy is van? Márton lúdja és Töhötöm csirkéje, igen! mi is van Márton lúdjával? megcsipdesi Töhötöm árva csirkéjének a taraját, újra felemelem a korsómat, iszom, és intek a pincérnőnek, aki mosolyogva hallgat a hideg kályha mellett, hogy hogylene, drága Johannám, igen, a következőt, megköszörülöm a torkom, és elkezdem: nem tudom, meséltem-e már a szirénekről? Felnézek. Méla csend. Értő, kíváncsi, gúnyosan vigyorgó, ébredező arcok. Váratlanul gyúlnak fel a neoncsövek is, megadták, sóhajt szórakozottan Princ, a szürkék hegedőse; a szemek csillognak, a rum teszi vagy az átkozott likőr? Igen, egy megszokott szürke nap a Golgotában, novemberi, Márton-napi, délutáni béke. Nem, még nem meséltél a szirénekről, Bélus, emeli fel poharát Juszuf, az éldrukker, de hát semmi sem múlta idejét, édes egy barátom, mindennek eljön az ideje, mint a szalmakalapnak. Nahát, kezdem el tétován, a szirénekkal egy hajóutam alkalmával ismerkedhettem meg a görög szigettengeren, ahol minden fa, minden árny és minden tétova álom a hősi múltat idézi. De hogyan kerültem én oda? A japánok akkoriban már éppen hiába perelték vissza híres

szigeteiket a rusziktól. Állandóan követelőznek azok a piszkos sárgák, ők hajlandók tárgyalni mindenről, jelentette ki Nyikituska, de a szigetekről *nem*, arról soha! No, akkoriban történt, hogy én, Huttera Béla, e néven a legelső (és a legutolsó is! – jön a pimaszul kihívó megjegyzés a háttérből, kicsi, lógó fejű pasas, megvárom, amíg letorkolják, s folytatom), magamra vonatkoztattam a második legnagyobb emberünk mondását: tengerre, Béla! mondtam, a digók már kisdéd játékaikat úzték, a mi csodálatos tengerpartunk is kezdett kiépülni a tülekvésnek, közülünk is egyre többen kerekedtek fel, csehbe mentek meg svédbe, meg lengyelbe meg spanyolba, érdekes, hogy a francba nem mennének el már egyszer, füstölögtem én, amikor megállt az asztalomnál, a Köpködőben, mert akkor ottan időztem, Trombitás Frédi, a város neves postása, és élembe tett egy meghívólevelet, na, utazgatunk, utazgatunk, Béla apu, röhögött rám, itten tessék aláírni, toltam elém a szelvényt is, s én csak utána látom, hogy ez tényleg meghívólevél, és Alexandriába szólít, a kötelesség elől.

(És a hitelezők meg a jövőbeli magyar anyák elől – replikázik megint az a semmi kicsi kopasz emberke ott a sarokban –, akik elszánták már végre magukat, s beadták az apasági keresetet, egyszerre négyen...)

Alexandria, álmaim városa, legyintek a közbeszólóra, figyelembe se veszem, nélkülem is szájon verik, ha sokat kotyog, úgymint mindjárt teljesen elalszik, ismerem a típust, lóg a feje, mint a söröslónak... Nekem egy régi szeretőm élt akkoriban Antonius városában, egy bizonyos Piri nevű lány, hétszépesség különben, akit vidéki ismeretlenségében én fedeztem fel, s elindítottam Felsőtáborból, ahol kiségitő volt a népbüfében, s csak az nem döntötte meg, aki nem akarta, a nagyvilágba, ahol puccos dáma lett belőle, s én azt hittem, el is felejtette már, hogy a világon vagyok, de nem, mégsem, s még mondja valaki, hogy a luburgyinákban nincsen becsület, eszébe juthattam a távoli Egyiptomban is, hát meghívott, igen, abban a nevezetes évben történt mindez, amikor Gagarinunk felrepült a kozmoszba, talán egy héttel a jeles égbe szállás után, tudom, már véget ért a felsőtábori száműzetésem, s itten dolgoztam a városban, eligazítottam tehát folyó ügyeim, adósságaimat megadtam (jó órában legyen mondva, kezdi ismét a kötekedő apróság, de Juszuf mennydörgő hangja beléfojtja a szót), szeretőimtől elbúcsúztam, lakásom lezártam, és elszántam magam. Elindultam. Bräiláig vonatoztam, ott szálltam hajóra, nyilván egy szerdai napon, mondtam már, hogy velem minden nevezetes esemény szerdán történt. Amikor az emberrel elindul egy hajó, az mindig nagy dolog, felejtetetlen történet, abban a pillanatban nyilván engem sem érdekelt Jurij, és az sem, hogy mit szólt váratlan látogatójához az öregisten, nem foglalkoztatott már az sem, hogy megbízható és titkos kémeim, bizonyos Dima Gábor és Jáfet nevezetű őrköi lópartó gazdák jelentése szerint Kovásznán a Pokolsár mellett elveszett egy homlokán piros jelet viselő, különösen jámbor kisbornyú, lábán fehér csíkokkal, pedig egy özvegyasszonyé volt, s ha nem készülök Alexandriába, bizonyos Kovásznára megyek kúrálni bajaimat s megkeresni az özvegyasszony kisbornyúját, de hát ez elmaradt, ringatózott velem egy Ypsilanti nevű görög hajóskapitány Nagy Sándor elnevezésű hajója. A Duna kék volt, mint Strauss keringőjében, s a kapitánynak, akit már bátorítottam felemlegetni, kiváló csempészett holland dohánya volt, ültem a fedélzeten, hátam az árboznak vetve búcsúztam a hazai égtől, amelyik olyan üres volt éppen, mint a szívem, és eregettem buzgón fölfelé a kékeszölkén bodorgó füstfelhőket, mert az ember mindég, minden pillanatban arra törekszik, hogy nyomot hagyjon maga után, látszódjék, nem élt hiába!...

A HARMADIK

korsó is megérkezik, szünetet tartok tehát, megvárom, amíg a szép és kacér pincérnő leteszi elém, de még nem nyúlok feléje, ő nem!, várom, hogy essen kissé meg, hátradőlök, összecsuppentett ujjaimmal mutatom, hogy hozhatjuk mindjárt az első rumot is, s kellemesen ellazulva folytatom. Az út? Hát az út természetesen csodálatos lehetett volna, ha én pillanatnyi

elmezavaromban és pánikszerűen be nem rúgok még a szőke Dunán csorogtunkban, de sajnós azt tettem, és ennek története van! Nem én voltam ugyanis az egyetlen utas a hajón, volt ottan még egy igen magas, sudár, katonás, mit katonás, egyenesen huszáros! tartású hölgyemény is, bizonyos Miss Arizona, aki a világ nagy cirkuszaiban szerzett magának hírt és nevet. Magas volt, igen, s e tulajdonságát nem véletlenül emelem ki még az elején. Én előbb ülve láttam meg őt, az asztalfőn feszített, kezében elmaradhatatlan hosszú szárú pipája, a pipában természetesen a szószátyár kapitány gáláns ajándéka, a felséges holland dohány. Miss Arizona fröccsözött, s közben az udvarlására, szórakoztatására sietett kapitány buta beszédét hallgatta elmerülten, és azonnal reám vetette türkizkék macskaszemét, amikor minden dolgom féltreve...

(Mit? – jön a sarokból ismételten az elmaradhatatlan pimasz replika. – A köldöknézést, a zabhegyezést, a mozdonykerék-pumpálás kevésbé ismert technikájáról való töprengéseket, vagy esetleg arra gondoltál, Bélám, hogy... Pofa súlyba – dörgi Juszuf, de az aprócska idegen folytatja: milyen ostoba keresztneveket választanak majd jövődöbéli csemetéidnek a tájékozatlan, cserbenhagyott anyáik. Igen, azt hiszem, egyik lányodat Izabellának hívják, a másikat egyenesen Jozefának... Pofa súlyba – emelkednek az öklök a közbeszóló irányába, nincsen hiba, konstátálom, elégedetten, a közönség, lám, közösséggé forrott, megvédi szónokát. Nem zavartatom hát én sem magam.)

Nem kellett kétszer felém néznie, odasiettem hozzá, beleborzongtam a tekintetébe, emelem fel a korsót, félig kiürítem, utánaküldöm az időközben megérkező rumot is, pissenést sem lehet hallani. Lugasokat láttam, áradozok, ahol mellette ülök egy zöldre festett padon, és imádott arcán a lugas léceinek, illetőleg a lécek éleskedő árnyékának vándorlását bámulom, mert az idő foglyai vagyunk mindannyian, barátaim, a mindent megemésztő idő, ahogy azt egyik nevezetes őszám, Ajtösi is megrajzolta volt évszázadokat is túlélő mappájában.

(Bravó – tapsol az ideggyógyász a szomszéd sarokból.) Igen, barátaim, folytatom sóhajtva, én csak ülök ebben az elképzelt lugasban, beszívom szőke sörényének citromillatát, hatalmas égszínkék legyezővel derítem jobb kedvre őt, és fölöttünk úgy függ a nap, mint mindközönségesen a tök ász felmutató és minden szerencsétlen flótásnak Fortuna reávetülő kegyeit jelentő kártyalap felejthetetlen ábráján; azután egy körfolyosót láttam, ahol az én Arizonám kibomló hajjal, sikítózva rohant, nem tudtam eldönteni, előlem rohant-e, vagy egyszerűen sietett valahová; a haja vörös volt immár, mint a tűz, vörös zuhatag, zihálva igyekeztem utána, nem is figyelve az eszméletlenül alacsony korlátra, ebből is láthatjátok, csodát tett velem ez a nő, hiszen aki ismer, és ti aztán ismertek, jól tudja, mennyire szédülős vagyok, körhintára sem ültem én soha, a lányokat se táncoltattam, legfeljebb az asztalokat, de azért szédültem világéletemben eleget, s futás közben, azon a végeérhetetlen körfolyosón, az égő csipkebokor után loholva, felrémlert előttem életem minden szerencsétlensége, nyomorúsága: reménytelennek éreztem törekvéseimet, verítékeztem, az ing a hátamhoz tapadt, s rakoncátlan vörös sálam kibomolva röpködött nyakam körül, ez, barátaim, kimondhatatlanul zavart. Kezemmel beintek, jöhet az újabb korsó?, kérdezi a pincérnő kedvesen, nem, nem, ingatom a fejem, inkább az újabb deci, de lehet egy nagyobb pohárban kettő is, mit mind járjon annyit, nem igaz? Azután egy rétet láttam, folytatom, rágyújtok egy Marosestire, kifújom a füstöt. Arizona egy fa alatt ült, kiskabátján, kötött, és fekete haját röptette a csintalan szél, kezében villogtak a kötőtűk, én a fa körül kerengtem, de hiába hívtam fel magamra, iránta érzett szerelmemre, imbolygó személyemre a figyelmet úgyszólván minden eszközzel – be kell ismernem: füttyültem, énekeltem, kiabáltam, kecskebukát vettem, hengerbögáztam a fűben, kockáztatva, hogy elegáns porcelánnadrágom összekeződik, azután csak mozdulatlanul feküdtem, miközben egy bogár mászott nyitott szemem felé, higgye azt, valami bajom van, jöjjön oda, segítsen fel –, ő ügyet sem vetett rám, kezében villogtak az

ádáz kötötűk, és álmatag arccal kötött, tovább láttam magam a Miss oldalán egy nagykörút deltájában, az utca közepén, miközben körülöttünk túlkölő autók suhantak, és mérges, ideges, elképedt, felháborodott arcok meredtek ránk; egy vásáron, épp szilvaízre alkudott, kackiás menyecske, egy bárban, pezsgőt ivott talpas pohárból, és szipkából szívta hosszú cigarettáját, miközben én kezem tördelve egy regényt igyekeztem ott helyben költeni mulattatására; táncteremben, amint férfiak karján siklott el tőlem, egyre meszszebb, és nem is nézett vissza; lovaglótéren feszes fekete nadrágban s ezüst pikéblúzban álldogált lova mellett, és kockacukorral etette az állatot, olyan gyöngédséggel, hogy azt hittem, agyvérzést kapok a féltékenységtől, s végezetül rakétakilövő állomáson, ezúttal úgy, mintha fordított távcsőbe néztem volna, a magas szivarokra hasonlító ezüstös szerkezetek között állt hosszú fehér ruhában, és sírt. Érthető, hogy úgyszólván hangtalanul bámultam szív alakú arcát, s csak kétpercenként mondogattam, hogy a teremburáját, a kiskésit, de ő egyre távolodott, hiába igyekeztem közel képzelni magamhoz, mintha futószalagon repült volna, egyre meszszebb tőlem, hát érthető, hogy kissé ütődött benyomást tehettem rá, ismeretlen fickó, aki reá veti szemét és lebénul, mintha kettőig se tudna számolni. Nevetett, egy pohárba bort töltött, hellyel kínált, miközben a csempészett dohányával ágáló kapitány arcátlanul hazudozott neki tájfunokról, orkánokról, mindenféle viharokról, mely tengeri szerencsétlenségek alkalmával csakis az ő szakértelme, lélekjelenete, vakmerősége, ügyessége és tengerészösztöne mentette meg Nagy Sándort attól, hogy a tengerek legfenekére süllyedjen, más, nagy hírű hajóroncsok közé. Így locsogott a kapitány, de én ezzel sem törődtem, képzeletemben Arizona trikóra vetkezve mászott fölfelé egy trambulínra, ahonnan majd az uszoda zöldesen sistergő habjaiba veti magát, elrepültek ruhadarabjai, mint a vándormadarak, lila fürdősapkás feje érdeklődve fordult felém, megrezzentem, és nemet intettem a fejemmel. Mi van, uracskám, gúnyolódott a locsifecsi kapitány, mit bólogat, nem otthon van, fatornyos falujában, képviselő-választási gyűlésen. Nevettek. Itt a rumja, Hutera bácsi, kacag a pincérnő is, s elem teszi italom, körülpillantok, nem túlzok, ha azt állapítom meg, hogy az egész kocsmá az ajkamon csügg hangtalan, most pimasz közbeszólóm is elhanyagol, őt is lenyűgözi vajon az előtte kikerekedő történet?, szerelem már van benne, s lehet még halál is. Kár azért, hogy nem szól közbe, mint rutinos mesemondó nagyszerű fordulokat építhetnék ostoba megjegyzéseire, s nem utolsósorban a kigúnyolt, megvetett mártír szerepében is tetszeleghetnek ezen a Márton-napi délutánon, ehelyett nagyot legyintve elnyomom alig szívott cigarettám, és sóhajtván fűzöm tovább emlékeim színes fonalát, hátha összeáll belőle a mese csillogó szőnyege, amelyet épp ezen a nyolcvanhetes Márton-napon teríthetek tisztelt hallgatóságom elé a Golgotában, gyönyörködjenek benne, másban már amúgy se nagyon lehet, s úgyszólván csak érettük élek, és persze a történeteimért, amelyekkel legalább felderíthetem őket, mosolyt varázsolhatok arcukra: megérdemlik! Egy adott ponton, amikor a kapitány kelekótya locsogásától már úgyszólván minden fuldokolt körülöttünk (én is, Arizona is, a pohárba hulló lepke is), megragadtam merészen a hölgy kezét, és mélyen szemébe nézve átalvettem darab időre a szót; ti, barátaim, jól tudjátok, én ugyan nem vagyok a szavak embere, de a kiromantia nemes tudományához konyítok valamicskét, elkezdtem hát rögtön a nagy boszorkánykörrel, amit elsőnek láttam meg Arizona meglepően nagy és izmos tenyerében, ez persze, ti nem is tudjátok, jó jel!, csupa jót jelent: hangsúlyozottan felfelé ívelő szerencse, kiegyensúlyozott életvitel, boldogság, pénz, utazások, amit csak akartok! – de mint minden ritkaságban, hiszen tudvalevő, hogy a jó jel aránylag ritka a jóslatok között is, nem is beszélve az emberekről, egy-egy ilyen ritkán látható tökéletes boszorkánykörben (a tenyér közepén az élvonal, a sorsvonal és a szívonal alkotta szinte szabályszerű háromszögben) is van valami borzongatóan baljós, ami nemritkán igazi vaskos meglepetéseket is ígér. Hát esetemben ez hamar be is következett, hiszen a hölgy rám mosolygott, óvatosan elhúzta a kezét, maga

magyar, fuvolázta, én is az vagyok, nevezzen egyszerűen és közvetlenül Bözsinek, ó, istenkém, milyen régen nem beszéltem az anyanyelvemen. Hangja meglepően mély volt, s kissé ázva beszélt, tótosan. Ne jósoljak tovább?, kérdeztem tőle elszoruló torokkal, mire a kapitány, rájőve végre, hogy ő felesleges, sürgős elfoglaltságaira hivatkozva elkullogott. Mágá kultúrvágány, nevetett a hölgy, valahogy nem tudtam Bözsinek szólítani, s arcul legyintett, kedvesen és kihívóan. És felemelkedett. Lenyűgözve bámultam. Azt hittem, liftbe száll, mert mindegyre csak emelkedett, emelkedett és emelkedett, s amikor megállapodott valahol jóval felettem, csalafintán nézett le rám, erre nem számítottál, ugye, nevetett kesernyésen, s megtudtam tőle azt is, hogy pályája úgy indult, mint kosárlabdázó-zsenié. Boszorkányos, hebegtem, és lerogytam a kapitány elhagyott székére, igen, elfelejtették megmondani magának, nevetgélt Arizona, hogy én vagyok az óriásnő, cirkuszban, filmen, televízióban sokat szerepeltem, ismer az egész művelt világ.

Hát akkor kezdtem el inni, barátaim, s az útból egy darab ideig semmire nem emlékszem, minden összefolyik előttem, pedig elhíhetitek, szép emlékek fűznek a Fekete-tengerhez, legutóbb negyvenhétben jártam erre, gyalogszerrel, télen, igen-igen, mit csodálkoztok, bé volt fagyva a tenger, s ottan csicsonkáztunk elfelé, két évvel azelőtt adott el egy piszok strici, egy amerikai, egy amerikai törzsőrmester hetedmagammal egy török basának, illegálisan Sztambulban, magyarul s nektek Konstantinápoly, vagy ha akarjátok, Bizánc. Két évig dolgoztam háremőrként, erről máskor, szerencse, nem csináltak szégyenszemre eunuchot belőlem az elvakult muzulmánok, mert megszöktem, negyvenhét januárjában voltak azok a fránya hidegek, az előző nyári nagy aszály után, a tenger is befagyott, harmadmagammal csicsonkáztam át az Aranyszarv öblétől Konstancáig. Nem is volt nehéz, csak feleútig, onnét már lőtőre jöttünk, nadrágfékkel. Szinte elütöttem a kaszinó nevezetes épületét, s szegény jó Ovidius szobrát hosszan megbámultam. Néked is nehéz volt, jó pajtásom, itten a végeken, gondoltam, a barbárok között, hát még nekem a próféta kiválasztottjai között, ó, irgalom atyja, ne hagyj el. Mért, kérdezte a haver, jobban szeretted volna, ha Odesszát találjuk telibe, eddig mán átluggatták vóna a bőrünket a tovarisok...

Talán térjél már a tárgyadra, édes Bélám – szólal meg figyelmeztetően az árnyak birodalmából is előjövő tisztelt barátom, az ideggyógyász, és figyelmeztetően felemeli a kezét. Akkor is így emelhetted fel, amikor házi cigánya meghozta volt a fát. Vetkezz le, mordult rá a móréra, mire az szabódni kezdett, hogy tábornok úr, én... Mind így kezditek, csak végezni végezitek másképpen, hát mi vagy te, a jó isten?!, fakadt ki ő, vetkezz le!, s amikor a szegény cigány lehányta magáról a gönceit, reá rivallt, no most mondjad, mi a baj? Nedves a fa, hebegte a cigány, kezével takargatva szemérmét. Milyen fa? Hát az, amit mostan hoztam a tábornok úrnak, Sugásból. Akkor mér vetkeztél le, te isten átka?! – kezdett ő kacagni, és kizavarta, noha a cigány már öltözés közben eufórikusan kezdi vigasztalni, megszáradhat még az a fa, drága főorvos úr, ha kirakjuk a napra, biztos meg is szárad, kalitkába rakjuk, hogy a szél is fújja.

A NEGYEDIK

korsó anélkül érkezik, hogy kértem volna, s hallom Juszuf bátorító motyogását, igyál, fiam, s mondjad mán azokat a sziréneket, ahogy én tégedet ismerlek, nem vótál te egész hajóutad alatt el egészen Afrikáig részeg, mondjad csak, figyelünk reád, drága barátom!

Újra rágyújtok, poharimat messze tolom magamtól – távozz tőlem, kísértő! –, s elkezdem: természetesen csak éccaka merészkedtem ki a fedélzetre, kótyagosan s rémulten meresztettem a szemem, de a sötétben még a hullámokat se láttam, csak a hangjukat hallgattam, a mormolásukat, szerettem volna Arizonával is találkozni. Ennek a nőnek a méretei úgy megbúvöltek engem, ahogyan például kígyó szokta a kismadarat, elképzelttem, amint hatalmas testén bódorog a kezem, ez a szegény, fáradt magyar vándor, és beleremegtem, néztem

említett kezem, remegett, no, fiú, szóltam magamhoz, te se beretválsz ezzel a kézzel egyhamar, ha így folytatod, s visszamentem a kabinba, beteljesítve átkos jövendőmet, ittam tovább. Már túljutottunk a Boszporuszon, átaludtam ezt is, pedig legalább a hajóról szerettem volna látni ama palotát, ahol két évig raboskodtam mint háremőr, női szeretettől övezetten. Hát ahogy ottan melázok a fedélzeten, hátam az árboznak vetve, hirtelen egy súlyos kezet érzek a vállamon. Mintha villám sújtott volna, úgy estem össze, ez ő, gondoltam, most vagy soha. És elájultam. A karjaiba emelt, úgy vitt a kabinjába, és kulacsát számhoz tartva jóféle barackpálinkát itatott velem. Hátha helyrehozzák a házái ízek, mondotta kedvesen, s az ágy szélére leülve gyengéd részvétellel nézett le rám. Kétszer is lehunytam a szemem, álmodok-e, de minkét esetben újra megképződött a látomás, fekete fejű kabala gombostűmmel is kezembe döttem – ez a tű mindég bele van tűzve kabátom hajtókájába, egy csecsemőhajból font zsinóron lógó farkasfoggal együtt kaptam a feketetői vásáron egy cigánynőtől, hátha szerencsét hoz! –, a vér is kiserkent, a látomás se tűnt el. Ezek szerint mégsem álmodok, gondoltam, s most már én nyúltam a kulacs után, a valószínűleg jóféle kisüstben főtt nedű határozottan ízlett, de ő kacagott, hosszan trillázva, és elhúzta előlem. Mi van, fiú, megjött a kedved? – kérdezte évődve. Azon az éjszakán ismerkedhettem meg Arizona élettörténetének bizonyos részleteivel is. Mert természetesen mesélni kezdett, és átmenet nélkül rögtön sírni is. Néztam az ágyból eme nagy babát, ahogy lehajtott fejjel sír, s megvallom, én is elszontyolodtam. Mi vár még rám, gondoltam, mi várhat, a tenger is hullámszerűen kezdett, a kerek hajóablakból a telehold iszonyúan csalóka szeretőim arcára felváltva hasonlító képét el-elnézegetve határozottan arra gondoltam, ha Piri nem vár a kikötőben, az első kocsi elé vetem magam Egyiptom földjén. Ez a legjobb megoldás. Hazamenjek megöregedni és meghalni? Mit tud nekem még nyújtani az élet? Ezért, amikor Arizona locsifecsi meséi közepette, különféle piszlicsári ügyeit elésorolva eljutott egy olyan habókos következtetésig, miszerint ő már semmin nem csodálkozik, mert neki nehéz élete volt, s mondhatni ezt nyugodtan jelen időben is, sőt ragozhatná jövő időben, mivel az ő méretei immáron nem változnak, s pontosan ennyire bizonyos az is, hogy a világ véle szemben tanúsított megvető, lenéző, ellenséges magatartása sem fog változni. No de édes hölgy, kezdtem el, ezt mindenki elmondhatná. A nehézségeit s a világ véle szemben tanúsított ellenséges magatartását. Mit tudnak erről az ostoba férfiak?, replikázott Arizona, és gyűlölet égett macskaszemében. Nem vagyok gyáva, de akkor megijedtem. Fújt, mint a vadmacska. Elképzzelheti mágá bárbár ember, csattant fel, és fröccsös poharából, átkozódó szavait meg-megszakítva, jóízűen kortyolgatott. E mozdulata annyira ellentétben állott haragvó arcával és mérges szavaival, hogy megéreztem, valamelyik mégiscsak színlelés, mindkettő együtt s egyszerre talán mégsem lehet igaz, s mivel a mozdulat, ahogy poharát emelte szájához, túl megszokott volt ahhoz, hogy színlelni lehessen, rájöttem, talán mégsem haragszik olyan nagyon, ahogyan mutatja. Elképzzelheti, hogy az én méreteimmel mi mindent kellett kiállanom, már kislánykoromtól ki voltám téve az utcái járókelők ostobá és idétlen záklátásainak. Mert ő, ecsetelte hosszadalmasan, már négyéves korában nagyobb volt, mint sok tízesztendős leányka, a faluban, ahol laktak, látására gyülekeztek mindég a vásárosok, s pénzsóvár, kéjenc nagyanyja a kútkávéra állította őt fel, s aki lefizette a tarifát, bejöhettek az udvarukra, s kedvére bámulhatta őt, amint halálraváltan gunnyaszt a kútkáván, s alatta alattomosan gyűrűzik a víz, még ma is azt álmodja időnként, sírta el váratlanul magát, hogy belecsoiban ebbe a mély kútba, s ottan leli halálát, gyermekora udvari kútjában. Megértheti, hogy nem volt maradásom otthon, így ő, zsebkendőjével szemét törölgetve, s ahogy tehettem, világgá indultam. Sejtette persze, hogy másutt se lesz jobb, mindenütt jó, ugye, de legjobb otthon, ám annyira kiábrándító és reménytelen volt minden a szülőfalujában, s a perspektívák is annyira riasztóak voltak – csupa kis termetű, karikalábú férfiú kóricált a környéken –, hogy mennie kellett. Nem tudta elviselni,

hogy egész életében mutogassák, mint bázári majmot, nem tudta volna elviselni az önérzete, hogy nála három fejjel is kisebb férje ostorral ütlegelje, ahogy feléjük szokás volt. Így beszélt Arizona, és lassan megnyugodott, vonásai elsimultak, és én épp az arcában szerettem volna gyönyörködni, amikor végre meghallottam az éneket!

Barátaim, húzom ki magam, s szórakozottan kortyolok rumomból, piciny szünetet iktatva be, barátaim, most valamit kellene mondanom arról az énekről is, ugye?! Selymes női hang énekelt a szomorú szemű görög éjszakában – mert a szigettengeren hajóztunk már akkor, s a telehold úgy fénylett, mint egy elhagyott, szerelmes asszony szeme, s az ének mindent eszembe juttatott, életem minden vereségét és kudarcát. Mért is nem maradtam a dán asszony mellett?, rémlett fel bennem, azután a disznyót is láttam – mert Felsőtáborban így mondták: disznyó!, nagyon *nyéztek*, szappany, paplany, bornyú –, amit megberetváltattak velem a felsőtábori királyok, hogy bebizonyítsák, az osztályellenség mindenre képes!... Minden fájdalom és keserűségem benne lüktetett az éneken, elgyöngültem, legszívesebben kiléptem volna az ágyból, s a hívogató tengerbe ugortam volna, fejest a kerek kajütablakból. Hogy milyen volt az az ének? Vad és kábító, mint májusi éjszakán az orgonák mindent lebíró illata, kegyetlen, mint egy italtól elhülyült félvér zsoldos a trópusokon, de ugyanakkor megadó is, mint azok a nők, akik kamaszok félálmaiban képződnek meg; minden kard benne csattogott, amit valaha tokjából kivontak, és a kétszer kettő józansága sodró mákonnyal keveredett benne, ott zokogott abban a dalban minden becsapott leány, megcsalt szerető, megerőszkolt szűz és elhagyott hitves, ott folytak azok a patakok, amelyek már régen kiszáradtak, lobogtak azok a pásztortüzek, amelyek már régen kilobbantak. Nem, barátaim, képtelen vagyok leírni, milyen is volt ama rejtelmes ének! Ottan reszkettem Arizona ágyában, s legszívesebben markolatig döftem volna mellembé egy tört, hogy legyen már vége szenvedéseimnek. A Miss is észrevehetett valamit, mert részvevően tartotta számhoz kulacsát, s meg akart itatni, de a kisüsti barackpálinka szagától émelygés tört rám, eltoltam a kezét, nocsak, vigyorgott, s mint aki mindent ért, becsukta az ablakot, brutálisan rekesztve ki életemből ama rejtélyes dalt, ami után immár a halálomig vágyakozhatok, s ha van lélekvándorlás, s én esetleg bőregér, leopárd vagy koreai karatebajnok képében élek majd tovább, azon túl is...

Dáolnák á szirének – nevetett rejtélyesen Arizona, és mellém dőlt az ágyra, éreztem monszunillatát, de gondolkodni sem tudtam már, annyira megzavartak természetes mozdulatai: igen, elragadott, akár a szél, amihez hasonlítani tudom. Élete, mesélte tovább önfeledten, akkor oldódott meg, amikor végre hosszas bolyongások, kísérletezések, tépelődések, keresgélések után megtalálta a cirkuszt, s rájött arra, hogy íme, mégiscsak van egy hely a világon, ahol még az ő méretei is természetesnek hathatnak, épp azáltal, hogy természetellenesek. A direktor persze nagyon kedvesen fogadta, gratulált elhatározásához, hogy fel akar lépni, és összehozta Sammel és Jimmel, a társulat két mókás törpéjével mint eljövendő pártnereivel. Néhány hónap gyakorlás után, először életében kiállott a reflektorok ösztüzében, a porondra. Persze nem volt egyedül, véle voltak a törpék. Mindenki nevetett rajtuk, de nem ellenségesen, hangsúlyozta Arizona, miközben én minden igyekezetemmel azon voltam, hogy ismét meghalljam a szirének kábító énekét, de csak a távoli hullámvész nyugtalanító moraja hallatszott be a kabinba. Őrajtuk ottan akkor a cirkuszban igenis szeretettel nevettek az emberek, ahogy egy kedves bohó családtagon szokás nevetni, s hirtelen felébredő népszerűségükről vallanak ama levelek is, melyeket az évek során hűséges rajongóitól kapott, s egy bőrdöngre mutogatott a sarokban, igen, abban őrizi élete eme kedves emlékeit, ezek a levelek külön-külön s együtt is tanúsítják, hogy volt azért ő már boldog is ebben a földi siralomházban. Itt megint elcsuklott a hangja, s váratlan ellenszenvvel sziszegte felém: hamis hang is akad közöttük persze, különösen a kis termetű férfiak képzelnek

magukról olyan sokat, ezek az apróságok ebben a rohadt életben soha le nem tesznek arról a hiú, balga ábrándjukról, hogy egyszer kipróbálják, milyen is lehet vele ágyilag, aki ugye a maga két – jól hallja, kettő – méter kilenc centijével egy kerti törpe mellett mégiscsak a mesék meglevő csodanője lehetne...

Így mesélt Arizona, életem legmagasabb szívszerelme, s én egyre kényelmetlenebbül éreztem magam mellette, mozdulatai egyre célratörőbbek s ugyanakkor egyre közönségesebbek lettek, de amikor látta, hogy olyan vagyok, mint egy darab fa, merev és érzéketlen – igazán nem felvágásképpen mondom, de ilyesmi is ritkán esett meg velem életemben –, újra felugrott az ágyról, a székére ült, pipára gyújtott, és felém fújva a füstöt kihívóan kezdte olvasgatni hódoló leveleit, így tudtam meg végezetül azt is, hogy a cirkusból azért kellett távoznia, mert egy álnok és irigy fotós lefényképezte, amint két törpéjével hancúrozik éjszaka egy uszoda melegített vizű medencéjében, s ez a több mint félreérthető fényképsorozat megjelent a Stern magazinban is, s innen természetesen rögtön átvette minden bulvárlap, és az ő karrierjének lőttek.

Utána, már nem is tudom, álmodom-e ezt is, vagy ébren történik meg mégiscsak velem (lényegiekben teljesítve be példátlan mohósággal kiszínezett álmaimat, kőszá ábrándjaimat), atlétatrikóba vetkezve mutatja be a kabinban hajmeresztő mutatóanyagait, hogy lássam, *ki* volt ő a cirkusz világában. Ennek a nőnek gumiból volt a teste. Igyunk, jó pajtasok, hajlékony volt ő, mintha egyáltalán nem is lett volna csontja. Egyebet nem is nagyon tudok mit mondani arról az éjszakáról. Egy férfinak mindég kell tudnia, *hol a határ*. A lényeg az – legalábbis gyakorlatomban –, hogy *dicsekvésnek* se hasson és *gyónásnak* se. S ne legyenek benne pornográf mozzanatok. Végül is minden évezredes módon következett be közöttünk a kabin mélabús homályában, a telehold látott csak, de ő szintén néma tanúja évezredek óta ilyen és hasonló öleléseknek, de amikor egy hatalmas és mérges hullám meglóbálta a hajót, váratlanul kivágódott az ablak, és én, szerencsétlen flótás ismét meghallottam az iménti éneket, de most nem egyetlen magányos női hang dalolt az éjszakában, hanem *többen* énekeltek szomorúan és kihívóan, egy egész csapat szirén énekelt kánonban, és én tehetetlenségre voltam kárhóztatva, nem mozdulhattam Arizona hatalmas, fehér combjai közül.

Felemelem a poharam, kiiszom, egymás után a sört is, a rumot is, s a figyelmes Johanna rögtön teszi is le

AZ ÖTÖDIK

kriglit, természetesen kísérővel.

Még nem nyúlok utána, kellemesen lebegek, elfordul körülöttem a Golgota terme. És azután éreztem meg a kábító virágillatot is, hallok saját behízelt hangom, mintha egy virágzó réten öleleztünk volna Arizonával, noha minuciózusan képtelen lettem volna elkülöníteni egymástól az egyes virágillatokat. És a szirének sem hagyták annyiban a dolgot, én nem mehettam ki hozzájuk, hát bejöttek ők a kabinba, következésképpen az ajtó nem volt bezárva. De egyikük egyenesen az ablakon libbent be, és mosolygott. Felálltak félkör alakban, és énekelni kezdtek, miközben én hiába próbáltam szabadulni Arizona fojtogató combkalodájából, hogy gálánsan udvarlásukra siessek.

A szirének egy idő után elhallgattak, és egyikük kérdezett tőlünk valamit, de amikor észlelte, hogy semmi válasz, úgy tűntek el, ahogyan jöttek, s csak két névjegyet hagytak az ágy mellett szigetük nevével, hoteljük címével, telefonszámával. Az egyiket azt olvashattam, Kirké, a másikat azt, hogy Kalüpszó.

Mit akartak vajon?!

(Beszállni a partiba! – tér magához amaz okvetetlenkedő pimasz kis mitugrász idegen a sarokban. – Bizonyára azt kérdezték, valamelyikük maradjon-e ott, forcírozátok-e tik a hármast vagy a négyest.)

Elhallgatok, fenyegetően nézek feléje, miközben barátom, az évek óta halott doki kuncogva gratulál, bravó, kérlek tisztelettel, bravó!, és kik azok, akik ottan mind okvetetlenkednek, mered ő is a sarok felé, de a pimasz közbeszóló most már végképpen jobbnak látja a hallgatást választani, kushad pohara mellett, szeretne árnyékká változva eltűnni, míg az ideggyógyász, jeles barátom, újra felém fordulva üti össze a tenyerét, gratulálok, Bélám, Homérosz, Fellini és te meglehetősen egyedülálló egyveleget alkottok, meg kell adni, halálom után is fejlődöttél, felém lép, koccintunk, a kocsmajtó is ebben a pillanatban vágódik ki, a huzatban megreszketnek a piszkosfehér függönyök, és ők, a hallgatóságom, a barátaim, megrázzák magukat, s füstté válva tűnnek el sorban, bámulom kissé már remegő, öreg kezemet a szemsértő neonfényben, amint koccintásra emelem a poharam, de velem szemben nem áll senki, körülnézek: a helyiség üres, egyetlen asztalnál sem ülnek reszkető fejű, elszánt vagy álnok fogyasztók, csak a pincér néz fenyegetően a pult mögül, és széleseben írni kezd, csak nem a számlát akarja ilyen korán felmutatni, amikor még be sem tudtam fejezni a történetemet, nem mondhattam el azt sem, hogy száj- és körömfájás miatt hetekig voltunk karanténban egy szigeten, ahol én a végén már menekültem Arizona terhes szerelme elől, nem mondhattam el lényegében semmit, mint mindég, most is elvesztem a részletekben, mégis irigyeimnek, ellenségeimnek lenne igazuk?... Amikor tétován nyúlok lassan mindenképpen kiürülő poharam felé, a pincnök is az asztalhoz ér a számlával, konyec filma, Huttera bácsi, vigyorog, elől hiányzik két foga, ettől sátáni lesz ez az ostobának induló vigyor. Fizetni és tűnés, sziszegi. Már fényes nappal berúgunk, vizionálunk és handabandázunk!?

Méltóságteljesen nézek rá, felelni akarok, de elfordul.

Nem merem megkérdezni tőle: de hát hogy is van ez, a kezdet kezdetétől sem volt itt senki az enyémekek közül?!

Na, mi lesz, fizetünk vagy nem? – erőszakoskodik az a goromba fráter, s amire megbántottan sikerül a farzsebemből előhúzni egy százast, hogy úgy, gyűrötten vágjam a pofájába – nyugodjon már meg, egy Huttera csak nem akar potyára inni, soha nem volt jellemző ránk az ilyesmi, rám sem, Ádám bácsira sem, apámra sem, mink mindég kifizettük azt, amit magunknak vagy másoknak rendeltünk –, hirtelen elsötétedik a helyiség. Amire a pincér a pulthoz botorkál, hogy gyertyát gyújtson, s a pislákoló mécsessel visszaérjen hozzám, dühöm is a múlté, kisimítom a százasom, gondosan eléje csúsztatom. Egyből hajlongani kezd, ahogy meglátja a pénzt, de én már nem törődök vele, s amíg a visszajáró banikat rakosgatja elé, újra benépesítem képzeletem alakjaival az üres kocsmatermet; mindenki itten van, igen, még azok is, akik már soha nem lehetnek itt, s a huzatban remegnek a történetek, mint a gyertya lángja, legalább Princ itten lehetne azért, hogy nyirettyűjét megszólaltatva elcincogja: Ki tanyája ez a nyárfás?, de ő sincsen ma itt, nincsen itt senki...

– Csak addig él az ember, míg a hallgatósága él – mondom búcsúzóul, és a visszajáró pénzt számolatlanul zsebre vágva, kissé tántorogva – hiába, én se vagyok már a régi – elbotorkálok az ajtóig, kitárom, és kilépek a sötétségbe. A Márton-napnak vége...